

1933

Ա.Ի.Ա.Գ. ՅՈՒՐԱՆԵԱՆ ՏԱՐԻՆ

ԺԹ ԳՍՐԱԳԱՐՁՆ Է

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԵՒ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ա. — Մենք 1931 թ. Անշարժ Զատկի մասին հրատարակած պրակին մէջ գրած էինք. « Յաւալի է որ դեռ 20 դար յետոյ, կարելի չեղաւ որոշ և վճռական կերպով հաստատել պատմական ճշմարտութիւն մը, Ս. Յարութեան իսկական օրը: Ժամանակին հասած է, գրած էինք, վերջ տալու 35 օրուան ճոճումին, ընդ մէջ 22 Մարտի և 25 Ապրիլի, և հաստատ մնալ Մարտի 22ին, զարնան գիշերահաւասարէն յետոյ, համաձայն Նիկիոյ Ս. Ժողովի որոշումին: Վասն զի այս անօգուտ տարաբերումը, Ս. Զատկի օրըն նուիրականութիւնը կը վտանգէ, յորում մեր փրկութեան համար մեծաւ Յիսուս Քրիստոս. և ոչ հաւատքի ճշմարտութեան կը նպաստէ, նաեւ այն օրուան համար, յորում Յիսուս Քրիստոս յարեալ է մեռելոց: Քրիստոնեայք կ'անգիտանան ի սպաս այն խնդրանք օրը, որուն համար կ'երգէ Եկեղեցին. « ԱՅՍՕՐ զՊասք չարչարանաց ելից իսրայելի փոխեցեր ի փրկութիւն հոգւոց Զատիկ սուրբ Յարութեամբ քո Քրիստոս »: Արտաքին պատմութիւնը կը ճշդէ իր մեծ գաւազներու ծննդեան և մահուան տարեթուերը: Քրիստոնեայք, մի անհոգանաք ճշդելու և հաստատելու Որդւոյն մարդոյ ազատարար մահուան օրը, Յիսուսի Նազովրեցւոյ յաղթանակի օրը, բարձրացուցէք պատմութեան ամենամեծ և փառաւոր դէմքը:

Քրիստոսի ծննդեան թուականը, սկսած առաջին դարէն իսկ՝ զբաղեցուցած է քրիստոնէից մտքերը. Սրբազան Քահանայապետին հրատարակած կոնդակին մէջ նոյն տարակոյսը կը շօշափուի, այնուհանդերձ

իրրեւ ստուգագոյն կը համարուի սովորական թուականը, որուն կը հետեւի Եկեղեցին առաջին դարէն ի վեր: Մենք ալ ներկայ յօդուածով պիտի փորձենք ապացուցանելու որ այլեւայլ կարծեաց մէջ ճշգրտոյնը և ճշմարտութեան մօտիկ Դիոնեսիոս Կրտսերին Աղեքսանդրիայէն Հռոմ բերած թուականն է, զնելով Յիսուսի ծնունդը Հռոմի 754 թուականին, որ Ս. Պապի կոնդակին հիմը կը կազմէ:

Յիսուսի ծննդեան թուականը հաւատաւորութեան արտաքինը կան, մէկը ներքին, միւսն արտաքին: Ներքին փաստերը կը բերուին Ս. Գրքէն եւ եկեղեցական աւանդութենէն, իսկ արտաքինը հեթանոսական պատմութենէն: Ուրեմն առաջին. Մատթէոս Աւետարանիչ Յիսուսի ծնունդը կը զնէ Հերովդէսի թագաւորութեան ժամանակ. բայց Հերովդէս, ըստ Յովսէփոսի պատմութեան, մեռած է 750 տարին Հռոմայ, որով Դիոնեսիոս 754 թուին զնելով Յիսուսի ծնունդը, այնպէս կու գայ որ Հերովդէսի մահէն չորս տարի վերջ ծներ է: Երկրորդ, Ղուկաս ընդհանուր կերպով կ'ըսէ. « Եւ եղեւ ընդ աւուրսն ընդ այնոսիկ եւ հրաման յՕգոստոս կայսերէ աշխարհագիր առնել ընդ ամենայն տիեզերս. այս առաջին աշխարհագիր եղեւ ի դատարարութեան Ասորոց Կիրենեայ »: Նախ քննաբանները տեսնելով որ այս աշխարհագիրը յիշուած չէ հռոմէական պատմիչներէն, ջանացին սուտ հանել Ղուկաս աւետարանիչը, մինչեւ որ անցած դարուն Սիւրբոյ մէջ գտնուեցաւ արձանագրութիւն

1. Շարական:

մը, յորում Կիրենեայ աշխարհահամարը զրոշուած է Հռոմի 746 թուականին: Որով Յիսուսի ծնունդը ութ տարով յետոյ հանդիպած կ'ըլլայ: Այս հակասութիւնը հարթելու համար, քննասէրները կը զնեն երկրորդ աշխարհամար մ'եւս, նախ Ղուկասու խօսքերէն դատելով թէ « այս առաջին աշխարհագիր եղեւ ». եթէ երկրորդ մ'ալ եղած չըլլար, կամ առաջին ընդհատած, ապա շարունակուած, Ղուկաս պիտի չըսէր « այս առաջին աշխարհագիր եղեւ »: Արդարեւ ընդհատութիւն մ'եղած է և Կիրենիոս երկրորդ անգամ նշանակուած է դատաւոր. բայց Օգոստոսի հրամանն իր ուժին մէջ շարունակած է մի քանի տարիներ, և կատարուած տիեզերական աշխարհամարը, անով Ղուկաս իրաւունք կ'ունենայ ըսելու Յովսէփի համար թէ՛ ի դատարարութեան Ասորոց Կիրենեայ զնաց մտանելու համար, Մարիամու հետ. և երբ կը աշխարհագիր, Մարիամու հետ, և երբ կը հասնին Դաւթի քաղաքը՝ Բեթղեհէմ, հոն հանդիպեցաւ Հռոմի 767 թուին, որով եթէ Տիրեւրոսի կայսրութեան սկիզբը զնենք Օգոստոսի մեռած թուականը եւ նախընթաց 14 տարիները գումարենք իր գահակալութեան տասնեւհինգ տարին, տաճած կ'ըլլայ Հռոմի 754 թուին:

Հիմա տեսնենք ներքին փաստերը: Մեր յեցակէտը պէտք է լինի միայն Ղուկասու ժամանակագրական յիշատակութիւնները, ժամանակագրական յիշատակութիւնները՝ հաստատելու պատմական պարագաները՝ թուականը: Թէ՛ ծննդեան և թէ՛ մահուան թուականը: Յայտնապէս կ'երեւի որ Ղուկաս աւելի ուշ դարձուցեր է նշանակել Յիսուսի հաւատարմական կեանքի և Առաքելութեան սկիզբը, անոր համար կը կապէ Յովհաննու Մկրտչի Առաքելութեան հետ: Յովհաննէս Մկրտիչ իրը Մարգարէ կ'երեւայ հաննէս Սրբազանը ընդ իր Մարգարէի երեւումը վրայ. Հրէից հաւորդանանու ջրերուն վրայ. Հրէից համար նոր երեւոյթ մ'էր այդ Առաքելութեան թիւնը. անկից յառաջ մէկը պաշտօնական կերպով յիշուած չէ: « Եւ դու մանուկ Մարգարէ Բարձրելոյն կոչես իր » երգած էր Զաքարիա իր հայրը, և ահա Ղուկաս՝ էր Զաքարիա իր հայրը կը նշանակէ Տիրեւ Մարգարէի երեւումը կը նշանակէ Տիրեւ Մարգարէի կայսեր տէրութեան տասնեւհինգերորդ տարին. այս թիւը պիտի լուծէ ամէն

դժուարութիւններ: Յովհաննէս Մկրտիչ անշուշտ երեսուն տարեկան էր, ըստ աւանդական սովորութեան Հրէից, մտնելու հասարակական կեանքի մէջ իրրեւ մարգարէ, ուստի նա երեցեր է Յորդանանու ափերուն վրայ Յունիս ամսուն, և այդ նոր Մարգարէի համբաւը կայծակի երագութեամբ ընթացեր է բոլոր իսրայէլի ժողովրդեան մէջ, որոնք երկար դարեր կարօտով և ծարաւ փնտցեր էին Մարգարէի մը միտքարութեան:

« Ի հնգետասաներորդի ամի տէրութեանն Տիրեւեայ կայսեր... եղեւ բան Աստուծոյ ի վերայ Յովհաննու որդւոյ Զաքարիայ յանապատի անդ: Եւ եկն յամենայն կողմն Յորդանանու... »: « Եւ եղեւ ի մկրտել ամենայն ժողովրդեան... »: « Յայնժամ գայ Յիսուս ի Գալիլէէ ի Յորդանան առ Յովհաննէս մկրտել ի նմանէ »: « Եւ ինքն Յիսուս եր ամաց իրրեւ կրեւնից »: Ղուկասու յայտնի էր Օգոստոսի մահը՝ որ հանդիպեցաւ Հռոմի 767 թուին, որով եթէ Տիրեւրոսի կայսրութեան սկիզբը զնենք Օգոստոսի մեռած թուականը եւ նախընթաց 14 տարիները գումարենք իր գահակալութեան տասնեւհինգ տարին, տաճած կ'ըլլայ Հռոմի 754 թուին:

Բ. Ա. Ա. Գ. ՈՒՐԲԱԹԸ. — Ըստ Աւետարանիչնէրու զրածին, Յիսուս, մկրտութենէն վերջ, երբ իրրեւ Աւետարանիչ երեւցաւ Նազաւրէթի մէջ և սկսաւ իր պաշտօնական կեանքը, երբ Զատիկ կատարած է, իսկ չորրորդին խաչուեցաւ, որով ըստ աւանդութեան երեսուներեք տարեկան և երեք ամսական եղած է: Երբ մկրտուեցաւ Յունուարի վեցին « էր ամաց իրրեւ երեսնից », անկից մինչեւ Նիսանի 14ը երեք ամիս է: Սակայն քննասէրներէն ոմանք ինդիր կը հանեն Նիսանի 14 օրուան վրայ, և միտ զնելով Քրիստոսի ժամանակ Հրէից գործածած լուսնական տարւոյն, Մարտի

1. Ղուկ. Գ. 1. - 2. Ղուկ. Գ. 21. - 3. Մատթ. Գ. 13. - 4. Ղուկ. Գ. 23. - 5. Ղուկ. Գ. 23.

ընացի յերկրի լոյս ի տուէ և դարձուցից
 ի սուգ զտօնս ձեր՝»։ Արդ մարգարէնե-
 րու գուշակութիւնը կատարուեցաւ Քրիս-
 տոսի խաչելութեան տարին, Պոնտիոս
 Պիղատոսի դատաւորութեան ժամանակ։
 Աղեքսանդրիոյ գիտական դպրոցի սուրբ
 հայրերը, այն պայքարը մղեցին Կելսոսի
 և հետեւողներուն դէմ, ինչ որ մեր ժա-
 մանակները Ստրաբոնի և նմաններու դէմ,
 որոնք Քրիստոսի գոյութիւնն անգամ ու-
 րացան։ Բայց արդէն երրորդ դարու կէսին
 յաղթանակած է Աղեքսանդրեան դպրոցը
 և քննութեան առնուած է Պիղատոսի դա-
 տաւորութեան տասնամեայ շրջանը որ կը
 սկսի 26 թուականէն մինչեւ 36ը։ Թէ՛
 հին և թէ՛ նոր աստեղագրաշխները հասեր
 են այն ճշմարտութեան թէ խաւարումը
 Աղեքսանդրեան դպրոցին, իսկ նոր աս-

տղարաշխներ, Քրիստոսի չարչարանաց
 խորհրդական միտքը չհասկնալով և լուս-
 նական տարի տալով Մովսէսի գրածին,
 կը գտնեն խաւարումը Նիսանի 14ին պա-
 տահած (այսինքն Ապրիլի սկիզբները)։
 Այս զանազանութիւնը էականը չի փո-
 խեր, այսինքն Սրբազան Քաջանայապետի
 Պիոս ԺԱ Պապի հրատարակած առաջին
 Մեծ Յորեւեանը 1933 թուին ստուգա-
 գոյնն է և համաձայն Ղուկասու ժամա-
 նակագրութեան՝ Տրեբրիոսի 15դ տարիէն
 սկսած եւ Պիղատոսի դատաւորութեան
 ժամանակ 33 տարւոյ Արեւու խաւարման
 հետ։ Կը մաղթենք որ Նիկիոյ Ժողովին
 հաստատած Անշարժ Զատիկն ալ Մարտի
 22ին տօնուի։

Հ. Գ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

1. Ամովս. Ը. 9.

ՀԱՄԵՐԳ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԵՒ ԲՆՈՒԹԵՆԱԿԱՆ

Սիրով՝

Հ. ԵՂԻԱ ՎՐԴ. ՓԷՋԻԿԵԱՆԻՆ

Այսօր ո՛վ միտք, կամ սրտի դուռն անկաշկանդ բաբախին,
 Անհատնում ճի՛շ հոգեկան և մարմնի բո՛րբ հիւժուճներ,
 Ծընող ճախրանքն հանճարին մըսիս խաւար ծալքերուն՝
 Պիտի թեւենք դէպ ի ակն աստուածութեան օրհնաբեր։

Պիտի թեւենք միասին, երբ հըզօր լոյսն արեւուն
 Պայթի հսկայ շառաչով և վեհութեամբն իր փառքին՝
 Տաճարներուն մեկամաղձ սիւներուն դէմ երազուն,
 Եւ կամ խաղաղ բընութեան հիւսուածքներուն մէջ նրբին։

Պիտի թեւենք, ո՛վ հոգիս, ո՛վ կոյս մասնիկը Եսիս,
 Այս իմ յոգնած էութեան աւերներուն վըրայ լուռ...
 Պայ իմ յոգնած էութեան աւերներուն վըրայ լուռ...
 Դուն որ փափուկ մատներով լարերն հըպարտ քընարիս
 Յար կը յուզես, երբ բաշխէ իրկունն իր թովքն հեշտալուր։

Պիտի թեւենք, մինչ Միջոցն այս լայնածիր և բարի,
 Որուն ծոցին կը հանգչի Շէլին սիրտը այրած՝
 Պիտի ըլլայ վարդազոյն, և սարսուռներ գոհարի
 Պիտ՝ գան օծել ճակատիս յոգնութիւններն ամպամած։

Մենք միասին, ո՛վ հոգիս, պիտի ըլլանք Ոգիներ...
 Ու պիտ՝ գրկենք Զեփիւնին զով մըմունջներն հեռաւոր,
 Պիտի ըսենք թէ ինչպէս Գիշերին մէջ տարուբեր
 Կը խօսի աստղը աստղին, լուսնակն երկնին մենաւոր։

Ու քաղքին բամբը անդուլ, և սէրն անդորր և խոնարհ
 Գիւղականներուն որ նիրհեն բլրակներու լանջքերուն,
 Պուրակներուն չունչն անձայն եթերին մէջ հողմավար՝
 Պիտի հալին մեր ճախրին ոլորտներուն մէջ անհուն։

Անտառներու և ժայռի և կամ տարտամ առուակին
 Ըմպած համերգն յարաճուն պիտ՝ երգենք զովքն Աստուծոյ...
 Ու մեր թեւերն վերամբարձ երջանկօրէն պիտ՝ հըպին
 Մայրագորով զըթութեան անմար Յոյսի և Սիրոյ։

Տերեւներուն խորունկէն պիտ՝ նշմարենք, ո՛վ հոգիս,
 Վըտակին վազքն անուշակ, հեզահամբոյր և լըռին...
 Նունուֆարներ համակուն ոգիներէն համբոյրիս,
 Եւ կամ կոյսեր որոնց հետ եղբայրութիւնս է անգին։

Պիտ՝ օրօրուիմ ես քեզմով, ո՛վ տիրական Բընութիւն,
 Արարչին խոհն առաջին երկրիս վըրայ կրկնուած...
 Դուն որ կ'ապրիս յարաժամ, և չունիս ան անկայուն
 Անցնող զոյգին, որոնք յար գերեզմաններ են խորհած։